

การหลอมรวมทางความหมายของคำประสมที่เกิดจากหน่วยสร้าง “N-N” ในภาษาจีนกลาง Blending of Mandarin Chinese “N+N” Compounds

สิริกมล สิริสัมพันธ์
Sirikamol Sirisumpan

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² Asst.Prof.Dr, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

Corresponding author Email: sirikamol@rmail.ru.ac.th

(Received: 6 February, 2022; Revised: 10 March, 2022; Accepted: 10 May, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการหลอมรวมทางความหมายของคำประสมที่เกิดจากหน่วยสร้าง “N-N” ในภาษาจีนกลางตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน ที่เชื่อว่าการหลอมรวมทางความหมายเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ทางภาษาที่ทำให้เข้าใจระบบความคิดของเจ้าของภาษาได้ ดังนั้นการอธิบายความหมายของคำประสมตามทฤษฎีการหลอมรวมทางความหมายจะทำให้ผู้เรียนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศเข้าใจความคิดของคนจีน เข้าใจความหมายและที่มาของความหมายของคำประสมที่เกิดจากหน่วยสร้าง “N-N” มากยิ่งขึ้น การวิจัยนี้สุ่มวิเคราะห์การหลอมรวมทางความหมายของคำประสมที่เกิดจากหน่วยสร้าง “N-N” ในพจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่ จำนวน 50 คำ โดยวิเคราะห์ประเภทการหลอมรวมและลักษณะการหลอมรวมความหมายตามแนวคิดการหลอมรวมพื้นที่ความคิดของ Fauconnier & Turner (2002) และ Benczes (2006)

ผลการวิจัยพบว่าคำประสม “N-N” ในภาษาจีนกลางที่สุ่มมาวิเคราะห์นั้น สามารถอธิบายความหมายโดยใช้ทฤษฎีการหลอมรวมทางความหมายได้ โดยพบว่าคำประสม “N-N” ดังกล่าว แสดงความหมายที่เกิดจากการหลอมรวมทางความหมายของหน่วยสร้างแบบเครือข่ายขอบเขตเดี่ยวและแบบเครือข่ายขอบเขตคู่ที่เกิดจากการถ่ายโยงระบบความคิด 3 ลักษณะ คือ การหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปสรรค การหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการนามนัย และการหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปสรรคและนามนัย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอาจเกิดในพื้นที่ความคิดต้นที่เป็นส่วนขยาย (หน่วยสร้างนามตัวที่หนึ่ง) หรือส่วนหลัก (หน่วยสร้างนามตัวที่สอง) หรืออาจเกิดในทั้งสองส่วนหรือเกิดในพื้นที่หลอมรวมก็ได้ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้เป็นเพียงแนวทางในการวิเคราะห์คำประสมตามทฤษฎีการหลอมรวมทางความหมายของคำประสม “N-N” ส่วนหนึ่งในภาษาจีนกลางเท่านั้น ทั้งนี้ อาจมีคำประสม “N-N” ที่แสดงความหมายที่เกิดจากการหลอมรวมทางความหมายในลักษณะอื่นอีก หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความหมายของคำประสมในลักษณะอื่นต่อไป

คำสำคัญ: การหลอมรวม ภาษาจีนกลาง คำประสม

Abstract

This research examined the blending of Mandarin Chinese “N-N” compounds, following the approach of cognitive linguistics according to which the semantic blending of nouns is one of the language use phenomena which reflects the conceptual of the language users. The understanding of compound blending enables the students who study Chinese as a foreign language to grasp the conception of Chinese people, the meaning and the derivation of the meaning of compounds. The research was conducted in the following technique: 50 “N-N” compounds were randomly selected from Chinese-Thai dictionaries, whose characteristic of blending and grouping the type of blending is then analyzed according to the blending theory of Fauconnier & Turner (2002) and Benczes (2006).

The research showed that the meaning of “N-N” compounds in Chinese is the result of single-scope networks and double-scope networks blending, which use three kinds of conceptual mapping: metaphor, metonymy, and metaphor together with metonymy. The mappings may occur in the former N which is the modifier or the latter N which is the head of the compounds. However, the result covered only parts of the N-N compound blending, there might be other types of blending in Chinese N-N compounds. The paper seeks to contribute to future studies on other types of compound blending.

Keywords: Blending, Mandarin Chinese, Compound

บทนำ

ภาษาจีนกลางเป็นภาษาที่มีวิวัฒนาการมาจากภาษาภาพที่เป็นคำโดด แต่ในปัจจุบันเนื่องจากวิวัฒนาการด้านเสียงในภาษาที่มีการลดจำนวนหน่วยเสียงลง ทำให้เกิดปรากฏการณ์คำที่มีเสียงซ้ำกันเป็นจำนวนมาก และส่งผลให้เกิดการสร้างคำโดยการเพิ่มจำนวนพยางค์หรือจำนวนหน่วยคำเข้าไปจนกลายเป็นคำประสมภาษาจีนกลางในปัจจุบันจึงมีคำที่สร้างโดยการประสมคำเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ มีนักภาษาศาสตร์จำนวนไม่น้อยที่ศึกษาคำประสมในภาษาจีนกลางโดยวิเคราะห์จากมุมมองภาษาที่แตกต่างกันไป มีนักภาษาศาสตร์บางกลุ่มมุ่งศึกษาคำประสมในแง่ของโครงสร้างคำ ได้แก่ Qian (2002) และเสาวภาคย์ วรลัคนากุล (2553) ที่ศึกษาคำประสมโดยจำแนกประเภทตามคุณสมบัติการปรากฏของหน่วยคำว่าเป็นหน่วยคำอิสระหรือไม่อิสระ และศึกษาความสัมพันธ์ทางโครงสร้างของหน่วยสร้างที่ใช้ประกอบคำ Opper & Sugar (2013) ได้วิเคราะห์คำประสมสองพยางค์ที่เป็นคำคู่กับคำโดดที่มีความหมายเดียวกันในภาษาจีนกลาง เช่น 店-商店 分-分开 เป็นต้น โดยวิเคราะห์และจำแนกประเภทตามการปรากฏของคำโดดที่คู่กันในคำประสมนั้น นักภาษาศาสตร์บางกลุ่มศึกษาคำประสมในแง่ของความหมายระหว่างหน่วยสร้าง เช่น Li & Thompson (2003) ที่จำแนกประเภทของคำประสมตามความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างหน่วยคำ ส่วนการศึกษาคำประสมในแง่ของการหลอมรวมทางความหมายพบเพียงการวิจัยของ Bai & Chen (白解红与陈敏哲, 2010) ที่ศึกษาการหลอมรวมของคำประสม “X 客” ที่เป็นคำใหม่ที่ปรากฏเป็นคำศัพท์บนโลกอินเทอร์เน็ตและพบว่าความหมายของคำศัพท์ใหม่ดังกล่าวนอกจากจะเกิดจากการหลอมรวมที่เกิดขึ้นชั่วคราวจากส่วนความหมายของหน่วยคำแล้ว ยังเกิดจาก

การหลอมรวมที่มาจากเสียงของคำศัพท์ต้นทางในภาษาอังกฤษด้วย และ Wu (武楠楠, 2018) ที่ศึกษาคำประสมที่บัญญัติเพิ่มในพจนานุกรมจีน-จีน ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 7 ที่เกิดจากการประสมระหว่างหน่วยสร้างแบบ “V-N” โดยวิเคราะห์และจำแนกระดับการหลอมรวมทางความหมายของคำประสมว่าเกิดจากการเชื่อมโยงของความหมายในส่วนใดในพื้นที่ความคิดต้น

การหลอมรวมทางความหมายเป็นการศึกษาภาษาตามแนวปริชาน ที่เชื่อว่าการหลอมรวมทางความหมายเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ทางภาษาที่ทำให้เห็นถึงกระบวนการทางระบบความคิด (Conceptualization) ของเจ้าของภาษานั้น ๆ เนื่องจากการหลอมรวมทางความหมายเป็นผลมาจากการหลอมรวมทางระบบความคิดที่เชื่อมโยงพื้นที่ความคิด (Mental space) ที่มีความเกี่ยวข้องกัน (Relevance) ดังนั้นผลการวิเคราะห์การหลอมรวมทางความหมาย นอกจากจะทำให้เข้าใจมโนทัศน์และการเชื่อมโยงมโนทัศน์ของคนจีนแล้ว ยังทำให้ผู้เรียนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศได้เรียนรู้และทำความเข้าใจกับความหมายและที่มาของความหมายของคำประสมได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจำกัดขอบเขตการวิเคราะห์การหลอมรวมทางความหมายของคำประสมเฉพาะในคำประสมที่เกิดจากการประสมของหน่วยสร้างเป็นหน่วยนามเพียง 2 หน่วยเท่านั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการหลอมรวมทางความหมายของคำประสมที่เกิดจากการประสมของหน่วยสร้างที่เป็นหน่วยนาม 2 หน่วย (N-N) ในภาษาจีนกลาง
2. เพื่อจัดกลุ่มประเภทลักษณะของการหลอมรวมทางความหมายของคำประสม N-N ที่พบในภาษาจีนกลาง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คำประสมเป็นคำที่เกิดจากการประสมของหน่วยคำมากกว่าหนึ่งหน่วย ซึ่งหน่วยคำ หมายถึง หน่วยทางภาษาที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย (朱德熙, 2010) ดังนั้นจึงสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าคำประสมเป็นหน่วยทางภาษาที่เกิดการประสมกันของหน่วยทางความหมายมากกว่าหนึ่งหน่วย ซึ่งตามแนวคิดทฤษฎีการหลอมรวม จะเห็นว่าความหมายของคำที่เกิดจากการประสมของหน่วยความหมายมากกว่าหนึ่งหน่วยนั้นเป็นผลจากการหลอมรวมทางความคิดและสะท้อนออกมาในรูปของการใช้ภาษา งานวิจัยฉบับนี้จะมุ่งเน้นศึกษาการหลอมรวมทางความหมายของคำประสมที่เกิดจากหน่วยสร้างที่เป็นหน่วยคำอิสระ (Free morpheme) ที่มีคุณสมบัติเป็นหน่วยนามและเป็นคำประสมที่เกิดจากการประสมเพียง 2 หน่วยเท่านั้น

1. คุณสมบัติของหน่วยนามในภาษาจีนกลาง

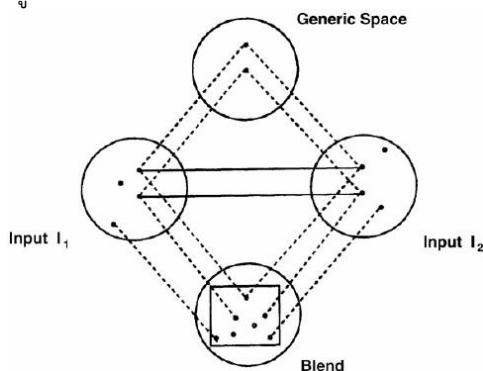
ภาษาจีนกลางเป็นภาษาที่ไม่มีการใช้ลักษณะ (Marker) ในการแสดงลักษณะเด่นทางวากยสัมพันธ์ของคำ ดังนั้นในการตัดสินประเภทคำ จึงต้องพิจารณาจากความหมาย การปรากฏในประโยคและลำดับคำในโครงสร้างประกอบกัน คำนามในที่นี้หมายถึงคำที่แสดงความหมายอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม (นววรรณ พันธุเมธา, 2558) ในด้านคุณสมบัติการปรากฏ คำนามส่วนใหญ่ในภาษาจีนกลางจะสามารถใช้คำบอกจำนวนและคำจำแนกประเภท (คำลักษณนาม) มาเป็นส่วนขยายด้านหน้าได้ (王姣姣, 2014) เช่น 一张桌子 (yì zhāng zhuōzi) หนึ่ง-คำจำแนกประเภท-โต๊ะ) แปลว่า โต๊ะหนึ่งตัว 一件事 (yì jiàn shì) หนึ่ง-คำจำแนกประเภท-เรื่อง) แปลว่า เรื่องหนึ่งเรื่อง เป็นต้น

ส่วนในด้านโครงสร้างทั้งระดับคำ กลุ่มคำ หรือระดับประโยคนั้น เนื่องจากภาษาจีนกลางจัดอยู่ในประเภทที่มีส่วนขยายแบบแตกกิ่งไปทางซ้าย ดังนั้นส่วนขยายจะมีตำแหน่งอยู่ด้านหน้าส่วนหลัก (陈俊光, 2010) เพราะฉะนั้นในการประสมคำที่มีโครงสร้าง นาม-นาม นั้น ส่วนใหญ่หน่วยสร้างนามตัวแรกจึงเป็นหน่วยสร้างที่ทำหน้าที่ขยาย และหน่วยสร้างที่สองจะทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก

2. ทฤษฎีการหลอมรวม

ทฤษฎีการหลอมรวม (Blending theory) เป็นการศึกษาทางด้านอรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive semantics) ที่ศึกษาการหลอมรวมทางความหมายจากการหลอมรวมพื้นที่ความคิด (Mental space) ในภาษา Fauconnier & Turner (2002) อธิบายว่าการหลอมรวมทางความคิดเป็นกระบวนการหลอมรวมในระบบความคิดที่เกิดขึ้นจากการหาความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ความคิด (Mental space) ซึ่งพื้นที่ความคิดประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ภายในที่สร้างขึ้นจากความรู้ฝังภาพระยะยาว (Long-term schematic knowledge) ในกระบวนการหลอมรวมมโนทัศน์จะมีพื้นที่ความคิดทั้งหมด 4 พื้นที่ คือ พื้นที่ความคิดต้น (Input space) พื้นที่ความคิดทั่วไป (Generic space) และพื้นที่ความคิดหลอมรวม (Blended space) พื้นที่ความคิดต้นคือพื้นที่ความคิดที่มีส่วนประกอบที่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งมีพื้นที่ความคิดทั่วไปที่เป็นพื้นที่นามธรรมร่วมกัน ส่วนพื้นที่ความคิดหลอมรวมนั้นเป็นพื้นที่ที่เป็นผลจากการเลือกส่วนที่อยู่ในพื้นที่ความคิดต้นที่มีความเกี่ยวเนื่องกันมาเชื่อมโยงทางมโนทัศน์จนเกิดเป็นโครงสร้างความหมายใหม่ (Emergent meaning) ขึ้นมา ซึ่งความหมายใหม่นี้จะเป็นโครงสร้างความหมายชั่วคราวที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ตายตัว และไม่ปรากฏในพื้นที่ความคิดต้นเมื่ออยู่เดี่ยว ๆ

ภาพที่ 1 เป็นแผนภูมิแสดงการหลอมรวมพื้นที่ความคิดต้น 2 พื้นที่ ซึ่งมีความคิดทั่วไปร่วมกัน ความสอดคล้องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลของพื้นที่ความคิดต้นแสดงความสัมพันธ์โดยเส้นทึบ ความสอดคล้องทางความหมายนั้นไม่ใช่การใช้ความหมายที่มีอยู่ในพื้นที่ความคิดทั้งหมด แต่เป็นการเลือกความหมายที่อยู่ภายในพื้นที่ความคิดเพียงบางส่วน และการหลอมรวมกันทางความหมายซึ่งแสดงความสัมพันธ์โดยเส้นประ เป็นการเกิดความหมายใหม่ที่ไม่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ความคิดต้น

ภาพที่ 1 การหลอมรวมทางความคิด (Fauconnier & Turner, 2002: 46)

Benczes (2006) ศึกษาการหลอมรวมทางความคิดตามแนวทางของ Fauconnier & Turner ได้รวบรวมและจัดประเภทของกระบวนการหลอมรวมทางความหมายเป็น 5 ประเภท ได้แก่

2.1 เครือข่ายเดี่ยว (Simplex networks)

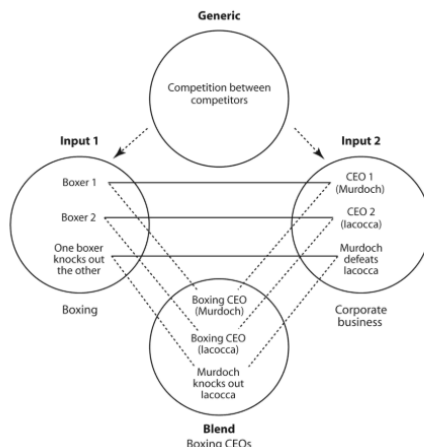
การหลอมรวมทางความคิดแบบเครือข่ายเดี่ยว คือ การหลอมรวมกันของพื้นที่ความคิดต้น 2 พื้นที่ โดยมีพื้นที่ความคิดต้นหนึ่งเป็นกรอบความคิดและพื้นที่ความคิดต้นอีกพื้นที่หนึ่งเป็นองค์ประกอบที่สอดคล้องกับกรอบความคิดนั้น เช่น Harry is the father of Sally. แสดงความหมายหลอมรวมที่มีพื้นที่ความคิดต้นหนึ่งเป็นกรอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีพ่อและลูก และพื้นที่ความคิดต้นอีกพื้นที่หนึ่งเป็นชื่อบุคคลชี้เฉพาะ คือ Harry และ Sally พื้นที่ความคิดหลอมรวมจะแสดงความหมายถึงบุคคลชี้เฉพาะในพื้นที่ความคิดต้นนั้นที่มีสถานะครอบครัวตามกรอบที่อยู่ในพื้นที่ความคิดต้นอีกพื้นที่หนึ่ง

2.2 เครือข่ายสะท้อน (Mirror networks)

การหลอมรวมทางความคิดแบบเครือข่ายสะท้อน คือ การหลอมรวมโดยมีพื้นที่ความคิดทั่วไปที่เกิดจากกรอบความคิดเดี่ยว และมีพื้นที่ความคิดต้นที่มีความคล้ายคลึงกันมากพอที่จะเกิดการเชื่อมโยงกันได้ เช่น การใช้หน่วยศัพท์ Golden team แสดงความหมายถึงทีมฟุตบอลประเทศอังกฤษ ที่มีพื้นที่ความคิดต้นหนึ่งเป็น “การได้รับชัยชนะ” กับพื้นที่ความคิดต้น “ทีมชาติอังกฤษ” (ทีมที่ได้รับชัยชนะมาโดยตลอด)

2.3 เครือข่ายขอบเขตเดี่ยว (Single-scope networks)

การหลอมรวมทางความคิดแบบเครือข่ายขอบเขตเดี่ยว คือ การหลอมรวมที่มีพื้นที่ความคิดต้น 2 พื้นที่ที่สอดคล้องกัน โดยพื้นที่หลอมรวมจะเกิดจากโครงสร้างหนึ่งในพื้นที่ความคิดต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นส่วนจากพื้นที่ความคิดต้นส่วนต้นทางการเชื่อมโยง ในการหลอมรวมแบบเครือข่ายขอบเขตเดี่ยวนี้นี้มีรูปแบบเดียวกับแนวคิดอุปถัมภ์มนต์ทัศน์ที่มีการเชื่อมโยง มโนทัศน์ต้นทางไปหามโนทัศน์ปลายทาง ตัวอย่างการหลอมรวมแบบเครือข่ายขอบเขตเดี่ยว เช่น Murdoch knocks out Lacocca. เป็นรูปภาษาที่แสดงความหมายแบบหลอมรวมที่เกิดจากพื้นที่ความคิดต้นส่วนต้นทางเป็น “การชกมวย” และพื้นที่ความคิดต้นส่วนปลายทางเป็น “การทำธุรกิจ” โดยพื้นที่หลอมรวมมีโครงสร้างที่ถ่ายโยงมาจากพื้นที่ความคิดต้นส่วนต้นทาง แสดงความหมายหลอมรวมทางความคิดว่า “การทำธุรกิจเป็นการชกมวย” ดังนั้นในพื้นที่ความคิดหลอมรวมนั้น ผู้บริหารกิจการ “Murdoch” และ “Lacocca” ที่แข่งขันกันทางการตลาดก็เปรียบเหมือนนักมวยที่ต่อสู้กัน

ภาพที่ 2 การหลอมรวมทางความคิด Murdoch knocks out Lacocca
(Fauconnier & Turner, 2002 อ้างถึงใน Benczes, 2006)

2.4 เครือข่ายขอบเขตคู่ (Double-scope networks)

การหลอมรวมทางความคิดแบบเครือข่ายขอบเขตคู่ คือ การหลอมรวมพื้นที่ความคิดต้นที่ไม่มีพื้นที่ความคิดทั่วไปร่วมกัน และใช้พื้นที่ความคิดต้นที่เป็นความหมายปลายทางในการสร้างโครงสร้างกรอบความคิดของพื้นที่หลอมรวม ซึ่งความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่หลอมรวมจะมีทั้งส่วนที่เป็นพื้นที่ความคิดส่วนต้นทาง และพื้นที่ความคิดต้นส่วนปลายทาง เช่น “God, he was so mad I could see the smoke coming out of his ears.” รูปภาษาในประโยคนี้แสดงความหมายแบบหลอมรวมโดยมีพื้นที่ความคิดต้นเป็น “ของเหลวร้อนที่อยู่ในภาชนะ” กับ “คนที่โกรธ” ซึ่งมีโครงสร้างของพื้นที่หลอมรวมถ่ายโยงมาจากพื้นที่ความคิดต้นส่วนปลายทาง “คนที่โกรธ” และใช้รูปภาษาทั้งในส่วนของพื้นที่ความคิดต้นส่วนต้นทาง “ของเหลวร้อนที่อยู่ในภาชนะ” คือ smoke ที่ออกมาจากภาชนะ และรูปภาษาในส่วนของพื้นที่ความคิดต้นส่วนปลายทาง “คนที่โกรธ” คือ ears ในการแสดงความหมาย

2.5 เครือข่ายหลายขอบเขต (Multiple-scope networks)

การหลอมรวมทางความคิดแบบเครือข่ายหลายขอบเขต คือ การหลอมรวมที่มีพื้นที่ความคิดต้นมากกว่า 2 พื้นที่ เชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นพื้นที่หลอมรวมที่มีโครงสร้างทางความหมายใหม่ ซึ่งอาจเกิดจากการใช้ทั้งการถ่ายโยงแบบอุปลักษณ์ มโนทัศน์และนามนัยมโนทัศน์ก็ได้ เช่น ภาพลักษณ์ของ The Grim Reaper ที่ถือเคียวและแต่งตัวคล้ายนักบวชในศาสนาคริสต์ เกิดจากการหลอมรวมของพื้นที่ความคิดต้น “วงจรชีวิตมนุษย์” กับ “วงจรการเจริญเติบโตของพืช” ที่เกิดการหลอมรวมแบบอุปลักษณ์มโนทัศน์ที่ถ่ายโยงความหมายในส่วน “ความตาย” กับ “การเก็บเกี่ยว” และการหลอมรวมความสัมพันธ์ระหว่าง “ความตาย” กับ “ศาสนาคริสต์” โดยถ่ายโยงความสัมพันธ์ส่วนหนึ่งของศาสนาคริสต์ในรูปแบบของการนามนัย คือ ใช้ชุดคลุ่มนักบวชในการเข้าถึงมโนทัศน์ของศาสนา

Benczes (2006) อธิบายเพิ่มเติมว่าการหลอมรวมความหมายที่เกิดจากพื้นฐานของการอุปลักษณ์นั้นอาจเป็นประเภทอุปลักษณ์เชิงจินตภาพ (Image metaphor) อุปลักษณ์ผังภาพความคิด (Schema metaphor) อุปลักษณ์มโนทัศน์ (Conceptual metaphor) หรือแบบบุคคลาธิฐาน (Personalization) ก็ได้ และการหลอมรวมทางความคิดบนพื้นฐานของอุปลักษณ์และนามนัยที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดในส่วนที่ทำหน้าที่แสดงความหมายหลักหรือส่วนขยาย หรือเกิดทั้งในส่วนหลักและส่วนขยายในพื้นที่หลอมรวมก็ได้ หรืออาจเกิดในความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยสร้างในหน่วยประสมก็ได้

1. การอุปลักษณ์จินตภาพ (Image metaphor) เป็นการเชื่อมโยงพื้นที่ความคิดต้นที่เป็นความหมายต้นทางในส่วนของรูปร่าง ลักษณะภายนอกเท่านั้น

2. การอุปลักษณ์ผังภาพความคิด (Image-schema metaphor) เป็นการเชื่อมโยงพื้นที่ความคิดต้นที่เป็นความหมายต้นในส่วนที่เป็นการเคลื่อนที่ (motion)

3. การอุปลักษณ์มโนทัศน์ (Conceptual metaphor/one-scope network) เป็นการเชื่อมโยงพื้นที่ความคิดต้นที่เป็นความหมายต้นทางไปยังพื้นที่ความคิดต้นที่เป็นความหมายปลายทางอย่างเป็นระบบ ซึ่งความหมายต้นทางจะเกิดจากกระบวนการสร้างรูปร่างจากประสบการณ์ทางร่างกายของมนุษย์ และมักจะมีความเป็นนามธรรมมากกว่าความหมายปลายทาง

4. การบุคคลาธิฐาน (Personalization) เป็นการเชื่อมโยงพื้นที่ความคิดต้นที่มีความหมายต้นทางเกี่ยวกับมนุษย์ (ร่างกาย กริยา ลักษณะ เป็นต้น) กับพื้นที่ความคิดต้นที่เป็นความหมายปลายทางที่ไม่ใช่มนุษย์

ส่วนการหลอมรวมความหมายที่มีพื้นฐานมาจากการนามนัยนั้น เช่นเดียวกับการหลอมรวมความหมายที่มีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์ คือ เป็นการหลอมรวมในเครือข่ายของพื้นที่ความคิดต้น 2 พื้นที่และหลอมรวมกันจนเกิดความหมายใหม่ในพื้นที่หลอมรวม ซึ่งการนามนัยนั้นอาจเกิดในส่วนที่เป็นพื้นที่ความคิดที่ทำหน้าที่ขยาย พื้นที่ความคิดในส่วนหลักที่แสดงความหมายหลักของคำประสม หรือพื้นที่ความคิดส่วนที่ขยายและส่วนหลัก และอาจเกิดในพื้นที่ความคิดหลอมรวมหรือเกิดในความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยสร้างในคำประสมก็ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสุ่มเลือกคำประสม N-N ในพจนานุกรม จีน-ไทย ฉบับปรับปรุง (เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ, 2554) โดยสุ่มเปิดพจนานุกรมแล้วคัดเลือกเฉพาะคำที่เกิดจากการประสมระหว่างหน่วยคำอิสระที่มีคุณสมบัติเป็นหน่วยนามและเป็นคำประสมที่เกิดจากการประสมกันของหน่วยสร้างเพียง 2 หน่วยเท่านั้น โดยสุ่มเลือกทั้งหมดจำนวน 50 คำ ทั้งจากคำที่ปรากฏเป็นคำรายการหลักและรายการย่อย จากนั้นวิเคราะห์คำประสม N-N โดยศึกษาความหมายของคำประสม ความหมายของหน่วยสร้างจากพจนานุกรมฉบับดังกล่าว รวมถึงศึกษาความหมายและที่มาของคำจากพจนานุกรมจีน-จีนออนไลน์ (汉典) ที่จัดทำโดยรัฐบาลจีน (www.zdic.net, 2019) เมื่อทราบความหมายและที่มาของคำประสมดังกล่าวแล้ว จึงวิเคราะห์ความเกี่ยวเนื่องของความหมายระหว่างหน่วยสร้างคำประสม และความเกี่ยวเนื่องระหว่างความหมายของหน่วยสร้างกับความหมายของคำประสม วิเคราะห์การหลอมรวมทางพื้นที่ความคิดจากความเกี่ยวเนื่องและความเชื่อมโยงของหน่วยสร้างคำประสมกับความหมายของคำประสมนั้น จากนั้นจึงจำแนกประเภทการหลอมรวมทางความหมายของคำประสมในภาษาจีนกลาง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พบว่าคำประสม N-N 50 คำจำแนกได้เป็นคำประสมที่เกิดจากการหลอมรวมทางความหมายแบบเครือข่ายขอบเขตเดียวและแบบเครือข่ายขอบเขตคู่ โดยสามารถจำแนกเป็นการหลอมรวมความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์ การหลอมรวมความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการนามนัย และการหลอมรวมโดยมีพื้นฐานมาจากทั้งการอุปลักษณ์และการนามนัย

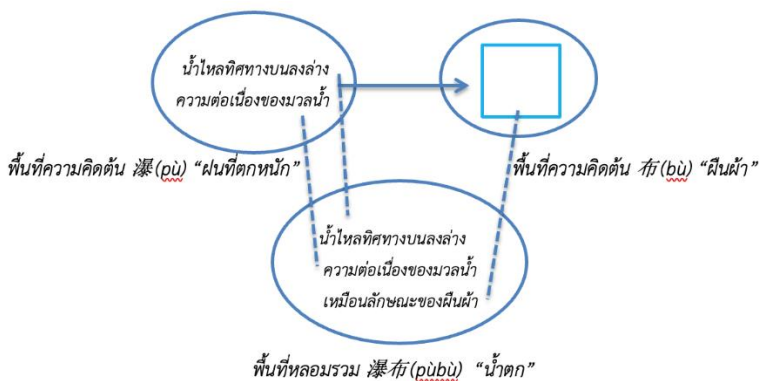
1. การหลอมรวมความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์

ในการหลอมรวมความหมายแบบอุปลักษณ์ พบการหลอมรวมความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์จินตภาพ การอุปลักษณ์มโนทัศน์ และการบุคลาธิษฐาน ตัวอย่างเช่น

1.1 การหลอมรวมความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์จินตภาพ

1.1.1 瀑布 (pùbù น้ำตก)

คำว่า 瀑布 (pùbù) แปลว่า น้ำตก เป็นคำประสมที่เกิดจากการประสมของหน่วยสร้างนาม 瀑 (pù) ที่แปลว่า ผ่นที่ตกหนัก กับหน่วยสร้างนาม 布 (bù) ที่แปลว่า ผ้า เป็นการหลอมรวมพื้นที่ความคิดต้น “ผ่นที่ตกหนัก” ในส่วนที่แสดงความหมายถึงน้ำและทิศทางการเคลื่อนที่ของน้ำจากบนลงล่างที่มีลักษณะเป็นสายน้ำที่ไหลต่อกัน มีมวลน้ำเป็นปริมาณมาก และพื้นที่ความคิดต้น “ผ้า” ที่เป็นความหมายต้นทางในส่วนที่แสดงถึงลักษณะของผืนผ้าที่กางแผ่ เป็นการเชื่อมโยงว่าน้ำตกนั้น มีลักษณะเหมือนกับผืนผ้าที่มีเนื้อผ้าเป็นมวลน้ำไหลในทิศทางบนลงล่างอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าความหมายของคำประสมได้มาจากการเชื่อมโยงความหมายของ “ผ่น” ที่มีน้ำเป็นส่วนประกอบสำคัญเช่นเดียวกับน้ำตก และได้ใช้การอุปลักษณ์จินตภาพในหน่วยสร้างนามที่สองเพื่อให้เห็นลักษณะของ “มวลน้ำ” นั้น

ภาพที่ 3 การหลอมรวมทางความหมายของคำว่า 瀑布 (pùbù น้ำตก)

1.1.2 丁坝 (dīngbà เชื่อนป้องกันตลิ่งรูปตัวที)

คำว่า 丁坝 (dīngbà) แปลว่า เชื่อนป้องกันตลิ่งรูปตัวที เป็นความหมายที่เกิดจากการหลอมรวมของพื้นที่ความคิดต้น 丁(dīng ผักหรือเนื้อที่หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ) กับพื้นที่ความคิดต้น 坝(bà) ที่แปลว่า เชื่อน เป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นที่ความคิดของหน่วยสร้างนามตัวแรกนั้น ไม่มีการเชื่อมโยงทางด้านความหมายที่อยู่ในพื้นที่ความคิด 丁(dīng) แต่อย่างไร แต่เป็นการใช้รูปร่างของตัวอักษรของหน่วยสร้างที่หนึ่งในการเชื่อมโยงความคิดกับหน่วยสร้างนามที่สองเท่านั้น โดยใช้พื้นที่ความคิดของหน่วยสร้างนามที่สองแสดงความหมายหลักของคำประสม

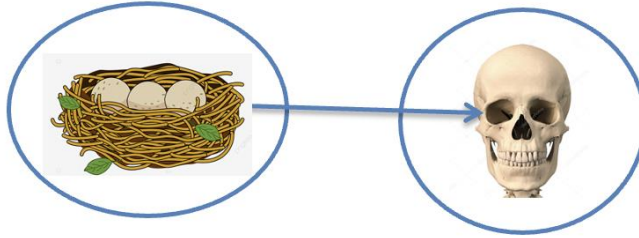
วงความหมายต้นทาง 丁(dīng)

วงความหมายปลายทาง รูปร่างของเชื่อนกันตลิ่ง

ภาพที่ 4 การเชื่อมโยงจินตภาพของรูปร่างตัวอักษร 丁 (dīng)

1.1.3 眼窝 (yǎnwō เบ้าตา)

คำว่า 眼窝 (yǎnwō) แปลว่า เบ้าตา เป็นการหลอมรวมทางความหมายของพื้นที่ความคิดต้น 眼(yǎn) ที่แปลว่า ตา กับพื้นที่ความคิดต้น 窝(wō) ที่แปลว่า รังนก ในการหลอมรวมความคิดนี้ จะมีการเชื่อมโยงพื้นที่ความคิดต้น 窝(wō) ในส่วนของรูปร่างของรังนกที่มีทรงกลมและเว้าเป็นหลุมอยู่ตรงกลาง เปรียบเสมือนเบ้าตาที่เป็นหลุมโอบเว้าเข้าไปในกระโหลก ความสัมพันธ์ทางด้านความหมายระหว่างหน่วยสร้างนามนั้นเป็นแบบ location-located คือเบ้าตานั้นมีตำแหน่งอยู่ตรงบริเวณของตานั่นเอง

วงความหมายต้นทาง 窝 (wō รังนก)

วงความหมายปลายทาง 眼 (yǎn ตา)

ภาพที่ 5 การเชื่อมโยงจินตภาพของ 窝 (wō รังนก) กับเป้าหมาย
ที่มา: Molly (2564) และ Pixelchaos (2564)

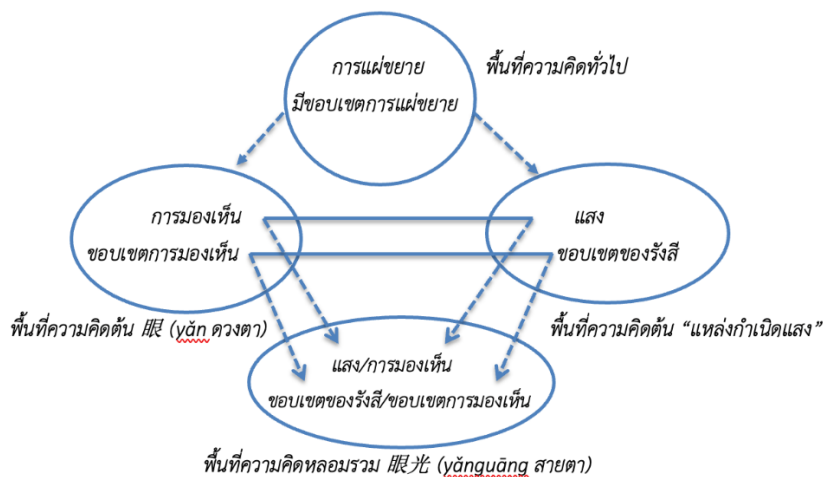
การหลอมรวมความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์ทางจินตภาพนั้น อาจเกิดในตำแหน่งของหน่วยนามตัวที่หนึ่งที่ทำหน้าที่ขยาย เช่น 丁坝 (dīngbà เชื่อกันดลิ่งรูปตัวที) หรือหน่วยนามตัวที่สองที่แสดงความเป็นส่วนหลัก เช่น 瀑布 (pùbù น้ำตก) และ 眼窝 (yǎnwō เบ้าตา) ก็ได้ นอกจากนี้การใช้พื้นที่ความคิดแสดงความหมายการเชื่อมโยงในส่วนของรูปร่าง ลักษณะภายนอกแล้ว ยังมีการใช้รูปร่างของตัวอักษรจีนในการเชื่อมโยงแบบจินตภาพอีกด้วย คือในคำว่า 丁坝 (dīngbà เชื่อกันดลิ่งรูปตัวที) อีกตัวอย่างหนึ่งของการใช้รูปร่างของตัวอักษรจีนในการเชื่อมโยงความคิด ได้แก่ คำว่า 十字路口 (shí zì lù kǒu ลิบ-ตัวอักษร-ถนน-ปาก) ที่แปลว่า สี่แยก หรือถ้าแปลความหมายตามตัวอักษร จะแปลว่า ปากทางรูปอักษร 十 ซึ่งคำว่า 十 (shí) แปลว่า ลิบ แต่ในคำประสมนี้ไม่มีการเชื่อมโยงถึงความหมายในพื้นที่ความคิดของ 十 (shí ลิบ) แต่อย่างใด แต่จะเกิดการเชื่อมโยงรูปร่างของตัวอักษร 十 (shí) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

1.2 การหลอมรวมความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์โนทัศน์

การอุปลักษณ์โนทัศน์คือรับรู้เข้าใจวงความหมายต้นทางเป็นวงความหมายปลายทาง และมีการเชื่อมโยงทางความคิดอย่างเป็นระบบ การหลอมรวมความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์โนทัศน์นั้น อาจเกิดในส่วนของหน่วยสร้างที่เป็นส่วนขยายหรือหน่วยสร้างที่เป็นส่วนหลักก็ได้

1.2.1 眼光 (yǎnguāng สายตา)

คำว่า แปลว่า สายตา เกิดจากการประสมหน่วยสร้างนาม 眼 (yǎn) ที่แปลว่าตา กับหน่วยสร้างนาม 光 (guāng) ที่แปลว่า แสง คำประสมคำนี้เกิดจากการหลอมรวมกันทางความหมายที่มีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์โนทัศน์พื้นที่ความคิดต้นในส่วนของ 光 (guāng แสง) ซึ่งเป็นผลจากการอุปลักษณ์โนทัศน์วงความหมายต้นทาง “แหล่งกำเนิดแสง” กับวงความหมายปลายทาง “ดวงตา” มีการเชื่อมโยง ดวงตาเป็นแหล่งกำเนิดแสง การมองเห็นของตาเป็นแสง ขอบเขตการมองเห็นของดวงตาเป็นรังสีที่แผ่แสงออกมา ในโครงสร้างคำประสมจะใช้หน่วยสร้างนามตัวแรก (眼 yǎn ตา) แสดงความหมายปลายทางและหน่วยสร้างนามที่สอง (光 guāng แสง) แสดงวงความหมายต้นทาง

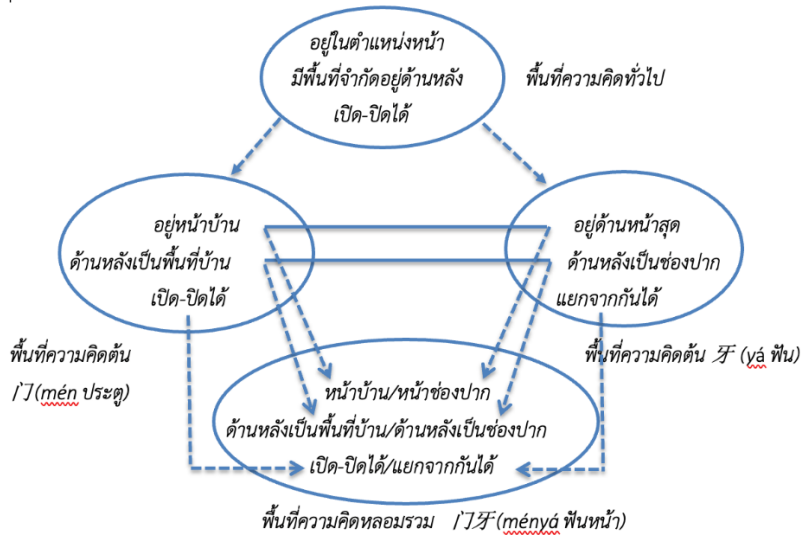

ภาพที่ 6 การหลอมรวมทางความหมายของคำว่า 眼光 (yǎnguāng สายตา)

ตามธรรมชาติแล้วแสงสว่างจะทำให้เรามองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน การที่เปรียบเทียบการมองเห็นกับแสงนั้นจึงแฝงความหมายถึงความสามารถในการมองเห็นคุณค่าในสรรพสิ่งได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง คำประสมคำนี้จึงมักใช้เพื่อแฝงความหมายถึงทัศนะหรือการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ด้วย

1.2.2 门牙 (ményá ฟันหน้า)

คำว่า 门牙 (ményá) แปลว่า ฟันหน้า มีพื้นฐานจากการอุปลักษณโดยที่หน่วยสร้างนามตัวแรก 门 (mén ประตู) แสดงความหมายต้นทาง และหน่วยสร้างนามตัวที่สอง 牙 (yá ฟัน) แสดงวงความหมายปลายทาง ความหมายของคำประสมนี้เกิดจากการหลอมรวมความหมายของพื้นที่ความคิดต้น "บ้าน" ในส่วนของ 门 (mén ประตู) กับพื้นที่ความคิดต้นช่องปากในส่วนของ 牙 (yá ฟัน) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากอุปลักษณมนทัศน์ ช่องปากเป็นบ้าน และ ฟันหน้าเป็นประตู ซึ่งมีพื้นที่ความคิดทั่วไปแสดงความหมายของการอยู่ในตำแหน่งด้านหน้าที่มีพื้นที่จำกัดอยู่ด้านหลัง และเป็นส่วนที่เปิด-ปิดได้ ร่วมกัน

ภาพที่ 7 การหลอมรวมทางความหมายของคำว่า 门牙 (ményá ฟันหน้า)

ในการแสดงความหมายถึงประเภทย่อยของฟันหน้านั้น ในภาษาจีนกลางปัจจุบันยังคงพื้นฐานของการอุปลักษณณ์โน้ตศน์ ฟันหน้าเป็นประตู อยู่เช่นเดิม คือ ใช้คำประสมคำว่า 正门牙 (zhèngményá ประตูหลัก-ฟัน) แสดงความหมายถึง ฟันหน้าที่อยู่ด้านหน้า (ฟันตัดซี่กลาง) และ 侧门牙 (cèményá ประตูข้าง-ฟัน) แสดงความหมายถึงฟันหน้าที่อยู่ด้านข้าง (ฟันตัดซี่ข้าง)

1.2.3 蛇足 (shé zú ของที่ไม่มีความจำเป็น)

คำว่า 蛇足 (shé zú) หมายถึง ของที่ไม่มีความจำเป็น เป็นคำประสมที่ความหมายของคำเกิดจากพื้นฐานของการอุปลักษณณ์โน้ตศน์ กล่าวคือเมื่อใช้หน่วยสร้างสองหน่วย คือ 蛇 (shé) ที่แปลว่า งู กับ 足 (zú) ที่แปลว่า เท้า ประสมกันแล้ว 蛇足 (shé zú) หรือ “ตีนงู” จะร่วมกันแสดงความหมายต้นทางที่ใช้สื่อถึงความหมายปลายทาง “สิ่งที่เกินจำเป็น” ในการใช้ 蛇足 (shé zú) “ตีนงู” อุปลักษณณ์กับ “ของที่ไม่มีความจำเป็นนั้น” มีที่มาจากนิทานสุภาษิตของจีนเรื่อง 画蛇添足 (huàshé tiānzú) หรือ “เติมเท้าให้งู” ที่เล่าถึงการแข่งขันการวาดงูเพื่อชิงดื่มเหล้าในไห ซึ่งผู้วาดงูเสร็จก่อนกลับเติมเท้าให้งูเพิ่ม จึงกลับกลายเป็นผู้แพ้เสีย นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานที่ใช้สอนถึงการกระทำในสิ่งที่เกินความจำเป็น

1.2.4 野心 (yě xīn ความทะเยอทะยาน ความมุ่งมาดปรารถนา)

คำว่า 野心 (yě xīn) แปลว่า ความทะเยอทะยาน ความมุ่งมาดปรารถนา เป็นคำประสมจากหน่วยสร้างนาม 野 (yě) ที่แปลว่า ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ที่ไม่ใช่มนุษย์สร้างขึ้น และหน่วยสร้างนาม 心 (xīn) ที่แปลว่า ใจ คำประสมนี้เป็นการประกอบจากหน่วยสร้างที่แสดงความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณณ์ทั้งสองหน่วยสร้าง กล่าวคือ คำว่า 野 (yě) ที่แปลว่า ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ใช้แสดงความหมายถึงทุ่งหญ้าที่กว้างใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่มีขอบเขต ไม่มีที่สิ้นสุด จึงใช้แสดงความหมายถึงลักษณะของจิตใจของคนที่ไม่มีความจำกัดหรือการควบคุมใด ๆ

ในหน่วยสร้างนามตัวที่สอง 心 (xīn ใจ) ก็เป็นการอุปลักษณณ์โน้ตศน์ที่เชื่อมโยงความหมายที่เป็นรูปธรรมกว่า คือ ใจ ในฐานะวงความหมายต้นทาง ไปยังความหมายที่เป็นนามธรรมกว่า คือ

สภาพของจิต ในฐานะของวงความหมายปลายทาง เมื่อมีการหลอมรวมทางพื้นที่ความคิดต้น “ไม่มีขอบเขต สิ้นสุด” และ “จิต” ที่แสดงความหมายผ่านกระบวนการอุปลักษณ์โนทัศน์แล้ว จึงเกิดเป็นความหมายของ ความทะเยอทะยาน และความมุ่งมาดปรารถนา ขึ้น

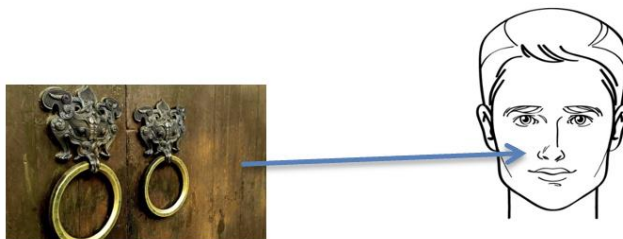
จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า การหลอมรวมความหมายที่มีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์ โนทัศน์ของคำประสม N-N ในภาษาจีนกลางนั้น อาจเกิดในตำแหน่งหน่วยสร้างนามตัวแรก เช่นในคำว่า 门牙 (ményá ฟันหน้า) หรือหน่วยสร้างนามตัวที่สอง เช่นในคำว่า 眼光 (yǎnguāng สายตา) หรือหน่วยสร้างนาม ทั้งสองตัว เช่น 野心 (yěxīn ความทะเยอทะยาน ความมุ่งมาดปรารถนา) ก็ได้ นอกจากนี้ ความหมายที่ได้จากการอุปลักษณ์โนทัศน์นี้ยังสามารถเกิดในพื้นที่หลอมรวมได้ เช่นในคำว่า 充足 (chéngzú ของที่ไม่มีความ จำเป็น) เป็นต้น

1.3 การหลอมรวมความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการบุคลาธิษฐาน

การบุคลาธิษฐานคือ การอุปลักษณ์โนทัศน์ที่มีมนุษย์เป็นวงความหมายต้นทางของการอุปลักษณ์ โนทัศน์ ซึ่งอาจจะเชื่อมโยงความคิดในส่วนของส่วนของร่างกาย ลักษณะหรือการกระทำของมนุษย์ก็ได้ ในการหลอมรวมความหมายในคำประสม N-N นั้น ก็มีการใช้บุคลาธิษฐานเป็นพื้นฐานในการแสดงความหมาย ของคำเช่นกัน

1.3.1 门鼻儿 (ménbí'ér ตะขอสับของประตู)

คำว่า 门鼻儿 (ménbí'ér) แปลว่า ตะขอสับของประตู เป็นคำประสมจากหน่วยสร้าง นาม 门 (mén) ที่แปลว่า ประตู กับ 鼻儿 (bí'ér) ที่แปลว่า จมูก เป็นการอุปลักษณ์โนทัศน์ บานประตูเป็นหน้าคน โดยเชื่อมโยงจมูกซึ่งเป็นส่วนที่อยู่กลางใบหน้ากับตะขอสับของประตูที่อยู่บริเวณกลางบานประตู (ตามรูป ด้านล่าง)

ภาพที่ 8 การเชื่อมโยงทางความหมายของคำว่า 门鼻儿 (ménbí'ér ตะขอสับของประตู)

ที่มา : 来源: 君山梵静 (2564) และ PRIMA'S (2564)

1.3.2 道口儿 (dàokǒu'ér ปากทาง)

คำว่า 道口儿 (dàokǒu'ér) แปลว่า ปากทาง เป็นคำที่ประสมระหว่างหน่วยสร้างนาม 道 (dào ทาง) กับ 口儿 (kǒu'ér ปาก) เป็นความหมายที่เกิดจากการอุปลักษณ์โนทัศน์ ถนนหนทางเป็น มนุษย์ โดยเชื่อมโยงปากทางกับปากซึ่งเป็นอวัยวะในส่วนที่เรานำอาหารใส่เข้าไป และเชื่อมโยงพาหนะหรือสิ่งใด ๆ ที่เคลื่อนที่ผ่านบริเวณนั้นว่าเป็นอาหาร ซึ่งความหมายต้นทางแสดงโดยหน่วยสร้างนามตัวที่สอง 口儿 (kǒu'ér ปาก) และความหมายปลายทางแสดงโดยหน่วยสร้างนามตัวที่หนึ่ง 道 (dào ทาง)

2. การหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานจากการนามนัย

การนามนัยเป็นการถ่ายโยงส่วนของพื้นที่ความคิดที่อยู่ในพื้นที่ความคิดเดียวกัน การนามนัยในคำประสมภาษาจีนกลางอาจเกิดในหน่วยสร้างนามตัวที่หนึ่งที่ทำหน้าที่ขยาย หรือเกิดในหน่วยสร้างหน่วยที่สองที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก หรืออาจเกิดในหน่วยสร้างทั้งสองหน่วยก็ได้

2.1 火夫 (huǒfū เจ้าหน้าที่ฝ่ายหุงหาอาหาร)

คำว่า 火夫 (huǒfū) แปลว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายหุงหาอาหาร เป็นเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ควบคุมไฟในการทำอาหาร เป็นคำประสมระหว่างหน่วยสร้างนาม 火 (huǒ) ที่แปลว่า ไฟ กับหน่วยสร้างนาม 夫 (fū) ที่แปลว่า ผู้ชายที่โตแล้ว ซึ่งหน่วยสร้างนามตัวที่หนึ่งจะแสดงความหมายพื้นที่ความคิดต้นโดยมีพื้นฐานมาจากการนามนัย INSTRUMENT FOR ACTION เป็นการใช้ไฟ (INSTRUMENT) ในการเข้าถึงมโนทัศน์ในควบคุมความแรงของไฟ (ACTION) เมื่อหลอมรวมกับหน่วยสร้างนามที่สอง 夫 (fū) ผู้ชายที่โตแล้ว) แล้วก็จะแสดงความหมายถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายหุงหาอาหารที่ทำหน้าที่ควบคุมไฟ

2.2 纸烟 (zhǐyān บุหรี่)

คำว่า 纸烟 (zhǐyān) แปลว่า บุหรี่ ซึ่งหมายความถึงยาสูบแบบโบราณที่ใช้กระดาษห่อ เป็นการประสมคำระหว่างหน่วยสร้างนาม 纸 (zhǐ) ที่แปลว่ากระดาษ กับหน่วยสร้างนามตัวที่สอง 烟 (yān) ที่แปลว่า ควัน ซึ่งหน่วยสร้างนามที่สองนี้เป็นการแสดงความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการนามนัย RESULT FOR INSTRUMENT คือ การเข้าสู่มโนทัศน์ของบุหรี่ยี่เป็นอุปกรณ์ (INSTRUMENT) จากควันที่เป็นผลลัพธ์ (RESULT) ของการสูบบุหรี่ เมื่อใช้หน่วยสร้าง 烟 (yān ควัน) ประสมกับหน่วยสร้าง 纸 (zhǐ กระดาษ) แล้ว ก็จะหลอมรวมเป็นพื้นที่ความคิดที่แสดงความหมายถึง บุหรี่

2.3 人烟 (rényān บ้านที่มีผู้คนอยู่อาศัย)

คำว่า 人烟 (rényān) แปลว่าบ้านที่มีผู้คนอยู่อาศัย เกิดจากการประสมระหว่างหน่วยสร้างนาม 人 (rén) ที่แปลว่า คน กับหน่วยสร้างนาม 烟 (yān) ที่แปลว่า ควัน ความหมายที่เกิดจากพื้นฐานการนามนัยเกิดขึ้นในส่วนของหน่วยนามที่สอง 烟 (yān ควัน) ที่แสดงความหมายหลักของคำประสม เป็นการเข้าถึงความหมายของการอยู่อาศัยผ่านผลลัพธ์ของการอยู่อาศัย โดยใช้การนามนัย RESULT FOR ACTION กล่าวคือ การมีชีวิตอยู่ของคนนั้นจำเป็นต้องหุงหาอาหารกิน สถานที่ที่มีควันก็หมายถึงบ้านที่มีคนประกอบอาหารอยู่ภายในบ้าน ซึ่งควันนั้นเป็นผลของการดำรงชีวิตอยู่ของคนที่อยู่ภายในบ้านนั่นเอง

3. การหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานจากการอุปลักษณ์และการนามนัย

การหลอมรวมทางความหมายอาจเกิดขึ้นในลักษณะการสื่อความหมายที่ซับซ้อนโดยสื่อความหมายผ่านพื้นที่ความคิดที่มีพื้นฐานทั้งจากกระบวนการอุปลักษณ์และนามนัยก็ได้ ตัวอย่างเช่น

3.1 土棍 (tǔgùn พวกเสเพลท้องถิ่น)

คำว่า 土棍 (tǔgùn) แปลว่า พวกเสเพลท้องถิ่น เกิดจากการประสมกันระหว่างหน่วยสร้างนาม 土 (tǔ) ที่แปลว่า ดิน กับหน่วยสร้างนาม 棍 (gùn) ที่แปลว่า กระบองหรือท่อนไม้ เป็นคำประสมที่มีการแสดงความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการนามนัยในส่วนของหน่วยสร้างนามตัวที่หนึ่งที่ทำหน้าที่ขยายและแสดงความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์ในหน่วยสร้างนามตัวที่สองที่แสดงความหมายหลักของคำประสม

ในหน่วยสร้างนามตัวที่หนึ่ง 土 (tǔ ดิน) ใช้แสดงความหมายถึงท้องถิ่นหรือพื้นที่ เป็นการนามนัย PART FOR WHOLE โดยการใช้นดินซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นส่วนประกอบของพื้นดินเพื่อสื่อถึงพื้นที่หรือแหล่งที่อยู่

ในส่วนของหน่วยสร้างนามตัวที่สอง 棍 (gùn กระบองหรือท่อนไม้) เป็นการเชื่อมโยงความหมายวงความหมายต้น “กระบอง” กับวงความหมายปลายทาง “คนที่ไม่มีความดีหรือพวกเสเพล” ใน

ภาษาจีนเมื่อต้องการแสดงความหมายถึงความรู้จริง รู้กระจ่างแจ่มแจ้ง (แสดงความหมายในแง่บวก) จะใช้คำกริยาว่า “ทะเล” เพราะฉะนั้น กระทบซึ่งเป็นท่อนไม้ที่ไม่มีรูตรงกลาง ไม่สามารถทะเลได้ ก็เปรียบเสมือนคนที่ไม่สามารถที่จะรู้หรือสำนึกในความดีของตัวเอง คำประสมคำนี้เป็นการหลอมรวมทางความหมายที่เกิดจากพื้นฐานของการนามนัยและการอุปโลกน์ที่ความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยสร้างเป็นแบบ LOCATION-LOCATED จนเกิดเป็นความหมายคำประสมของ พวกเสเพลประจำถิ่น ขึ้น

3.2 话把儿 (huàbàr เรื่องที่เป็นขี้ปากคน)

คำว่า 话把儿 (huàbàr) แปลว่า เรื่องที่เป็นขี้ปากคน เกิดจากการประสมหน่วยสร้างนาม 话 (huà) ที่แปลว่า คำพูด กับหน่วยสร้างนาม 把儿 (bàr) ที่แปลว่า ด้ามที่จับ

ในสังคมจีนนั้น เรื่องของหน้าตา (face) เป็นสิ่งที่สังคมหรือผู้อื่นเป็นผู้กำหนด (Shi, 2011) เพราะฉะนั้นสถานะของบุคคล (identity) ของคน ๆ หนึ่งนั้น ก็จะถูกกำหนดโดยคนในสังคมเช่นเดียวกัน สำหรับคนจีน คำพูดหรือการกระทำของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ในการใช้คำประสม 话把儿 (huàbàr เรื่องที่เป็นขี้ปากคน) ก็สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมนี้ กล่าวคือ หน่วยสร้างนามที่สอง 把儿 (bàr) ที่แสดงความหมายหลักของคำ เป็นการแสดงความหมายผ่านกระบวนการนามนัย INSTRUMENT FOR ACTION คือ ด้ามจับเป็นพื้นที่ความคิดที่นำเข้าสู่ความคิดของการกระทำ “จับ” จากนั้นจะเชื่อมโยงความหมายด้วยกระบวนการอุปโลกน์มโนทัศน์ GRASPING IS CONTROLLING (การจับเป็นการควบคุม) เมื่อนำพื้นที่ความคิดต้น “คำพูด” กับ “การควบคุม” มาหลอมรวมกันทางพื้นที่ความคิดแล้ว จะเกิดเป็นความหมาย “เรื่องที่เป็นขี้ปากคน” ซึ่งแฝงความหมายถึง ผลกระทบของ “เรื่องที่เป็นขี้ปากคน” ที่มีต่อคนที่ถูกนิพนหาว่าร้ายและจะมีผลต่อการดำรงชีวิตของคนๆ นั้นในสังคมต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยสร้างและความหมายของคำประสม N-N ทั้ง 50 คำในภาษาจีนกลางพบว่าความหมายของคำประสมดังกล่าวสามารถใช้ทฤษฎีการหลอมรวมทางความคิดมาอธิบายการสร้างความหมายหรือที่มาของความหมายได้ทั้งสิ้น (ดูภาคผนวก) และสรุปผลได้ว่าความหมายของคำประสมนั้นเกิดจากการหลอมรวมทางความคิดซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการทางความคิดของมนุษย์ที่สะท้อนออกมาทางการใช้ภาษา จากผลการวิเคราะห์พบว่าความหมายของคำประสม N-N ในภาษาจีนกลางเป็นผลจากการหลอมรวมทางความคิดเครือข่ายขอบเขตเดียวที่เป็นการใช้กรอบโครงสร้างความหมายจากหนึ่งในพื้นที่ความคิดต้นในการแสดงความหมายหลอมรวมและเครือข่ายขอบเขตคู่ที่ใช้โครงสร้างความหมายจากพื้นที่ความคิดต้นทั้งสองพื้นที่ในการแสดงความหมายหลอมรวม และการหลอมรวมทางความหมายที่พบในคำประสม N-N ทั้ง 50 คำสามารถจำแนกประเภทการหลอมรวมตามกระบวนการถ่ายโยงทางความคิดเพื่อให้ได้มาซึ่งความหมายใน 3 ลักษณะ คือ การหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปโลกน์ (อุปโลกน์จินตภาพ อุปโลกน์มโนทัศน์และบุคลาธิษฐาน) การหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการนามนัย และการหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปโลกน์และนามนัย ซึ่งกระบวนการถ่ายโยงทางความคิดดังกล่าวอาจเกิดในพื้นที่ความคิดต้นที่เป็นส่วนขยาย (หน่วยสร้างนามตัวที่หนึ่ง) หรือพื้นที่ความคิดต้นที่เป็นส่วนหลัก (หน่วยสร้างนามตัวที่สอง) หรืออาจเกิดในพื้นที่ความคิดต้นทั้งสองส่วนหรือเกิดในพื้นที่หลอมรวมก็ได้

ผลการวิจัยการหลอมรวมทางความหมายของคำประสม N-N ที่น่าสนใจและถือว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษาจีนที่มีพื้นฐานรูปภาษาเขียนเป็นตัวอักษรรูปภาพคือ ลักษณะการหลอมรวมทางความคิดในภาษาจีนกลางที่

มีการเชื่อมโยงทางความคิดในลักษณะของการอุปโลกน์จินตภาพ ที่นอกจากจะมีการหลอมรวมพื้นที่ความคิดในแง่ของความหมายต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ความคิดแล้ว ยังมีการเชื่อมโยงในส่วนของรูปร่างหรือรูปลักษณะของตัวอักษรในการหลอมรวมทางความคิดด้วย

ในการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ หากผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงที่มาของความหมายของคำศัพท์ รวมถึงทำให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับกระบวนการคิด การเชื่อมโยงระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาจีนได้ ก็จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้และจดจำความหมายของคำศัพท์ และใช้คำศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงสามารถคิดเชื่อมโยงที่มาเพื่อวิเคราะห์ที่มาของคำศัพท์ใหม่อื่น ๆ ได้ด้วยตนเองได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยฉบับนี้เป็นเพียงการวิเคราะห์การหลอมรวมทางความหมายของคำประสม N-N ที่สุ่มเลือกมาเพียง 50 คำเท่านั้น ทั้งนี้ ในภาษาจีนยังมีคำประสมที่เกิดจากหน่วยสร้างที่หลากหลาย ได้แก่ V-N V-V เป็นต้น หวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ และเป็นแนวทางในการศึกษาการหลอมรวมความหมายของคำประสมในภาษาจีนกลางอื่น ๆ ต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- เธียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2554). *พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- นาวรรณ พันธุเมธา. (2558). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภาคย์ วรลัคนากุล. (2553). *หลักภาษาจีนสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- 白解红与陈敏哲. (2010). 汉语网络词语的在线意义建构研究—以“x客”为例. *外语学刊*, 2(153): 25-30.
- 陈俊光. (2010). *篇章分析与教学应用*. 台北: 新学林.
- 钱乃荣. (2002). *现代汉语概论*. 台北: 师大书苑.
- 王姣姣. (2014). *N+N 复合名词的意义建构探究—关联理论视角*. 硕士学位论文, 青岛: 中国海洋大学.
- 武楠楠. (2018). *《现代汉语词典》第7版新增 vn 式词语概念整合研究*. 文学硕士学位论文, 河北大学.
- 朱德熙. (2010). *语法分析讲稿*. 袁毓林整理注释. 2014. 3 重印) 北京: 商务印书馆.
- Benczes, R. (2006). *Creative Compounding in English*. Amsterdam: John Benjamins Publisher.
- Fauconnier, G., & Turner, M. (2002). *The way we think conceptual blending and the mind's hidden complexities*. New York: Basic Books.
- Li, C. N., & Thompson, S. (2003). *Mandarin Chinese a functional reference grammar*. Taipei: The Crane Publishing.
- Opper, Michael and Alexander Sugar. (June 22, 2013). *Truncation and headedness in Chinese compounding: a dictionary-based study*. North American Conference on Chinese Linguistics – 25. Ann Arbor, MI. Paper to appear in conference proceedings. *Digital version available online, cited by other researchers.*
- Shi, X. (2011). The impact of face on Chinese students' simulated negotiation practices with Americans. *Language and Intercultural Communication*, 11(1): 26-40.

汉典（未标明日期）. 搜索于 2019-4, www.zdic.net.

Molly. (2564). รังนกที่สวยงามด้วยกิ่งไม้แห้งและภาพตัดปะ รูป PNG และภาพ. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2564, จาก https://th.pngtree.com/freepng/beautiful-birds-nest-with-dry-branches-and-leaves-clipart_5861823.html

Pixelchaos. (2564). "กระโหลกมนุษย์วิวด้านหน้า". สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2564, จาก <https://th.depositphotos.com/25636929/stock-photo-human-skull-front-view.html>

来源: 君山梵静. (2564). 随处可见的门鼻—铺首, 谈谈中国传统镇宅、辟邪文化思想? สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2564, จาก <https://www.163.com/dy/article/G1R1P2DT0543L395.html>

PRIMA'S. (2564). เทคนิคการเลือกทรงผมของผู้ชายให้เข้ากับรูปหน้า. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2564, จาก <https://www.hairsmithclinic.com/2021/07/13/hair-styling-for-men/>

ภาคผนวก

คำประสมที่ความหมายเกิดจากการหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณะ

1. 瀑布 (pùbù) ผนที่ตกหนัก-ผ้า) น้ำตก
2. 鞭炮 (biānpào) แส้-ปืนใหญ่) ประทัด
3. 冰床 (bīngchuáng) น้ำแข็ง-เตียง) แคร่เลื่อนน้ำแข็ง
4. 冰片 (bīngpiàn) น้ำแข็ง-แผ่น) การบูร
5. 丁坝 (dīngbà) เนื้อหรือผักที่หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ-เชื่อม) เชื่อมป้องกันตลิ่งรูปตัวที
6. 熊猫 (xióngmāo) หมี-แมว) หมีแพนด้า
7. 鸡公车 (jīgōngchē) ไก่โต้ง-รถ) รถลากล้อเดียว
8. 金莲儿 (jīnliánr) ทอง-ดอกบัว) เท้าของสตรีในสมัยโบราณที่ได้ผ่านการหุ้มเท้า
9. 孔道 (kǒngdào) รู-ทาง) ช่องแคบผ่านภูเขา
10. 秋波 (qiūbō) ฤดูใบไม้ร่วง-คลื่น) ตาของสาวสวย ตาหวานหยาดเอี่ยม
11. 星河 (xīnghé) ดาว-แม่น้ำ) ทางช้างเผือก
12. 眼窝 (yǎnwō) ตา-รังนก) เบ้าตา
13. 本地 (běndì) ราก-ดิน) ท้องถิ่นนี้
14. 眼光 (yǎnguāng) ตา-แสง) สายตา
15. 池座 (chízuò) สระน้ำ-ที่นั่ง) ที่นั่งตรงกลางเวทีแสดงละคร
16. 果腹 (guǒfù) ผล-ท้อง) อิ่มท้อง
17. 花酒 (huājiǔ) ดอกไม้-เหล้า) เหล้าที่ดื่มกันในสำนักนางโลม
18. 脚本 (jiǎoběn) เท้า-ราก) บทละคร บทหนัง
19. 门鼻儿 (ménbí) ประตู-จมูก) ตะขอสับของประตู
20. 道口儿 (dàokǒur) ทาง-ปาก) ปากทาง
21. 门牙 (ményá) ประตู-ฟัน) ฟันหน้า
22. 貔貅 (píhǔ) ปีศาจ-เสือ) ทหารที่องอาจห้าวหาญ
23. 虎将 (hǔjiàng) เสือ-นายพล) ทหารผู้วีรอาจหาญ

24. 舌战 (shézhàn ลิ่น-สงคราม) ได้คารม
25. 蛇足 (shézhú งู-เท้า) สิ่งที่เกิดความจำเป็น
26. 天庭 (tiāntíng ท้องฟ้า-ลานหน้าบ้าน) กลางแสงหน้า
27. 头天 (tóutiān หัว-ท้องฟ้า) วันแรก
28. 窝家 (wōjiā รังนก-บ้าน) บ้านหรือบุคคลที่เก็บซ่อนของโจร
29. 窝心 (wōxīn รังนก-ใจ) จิตใจที่คับแคบ
30. 子宫 (zǐgōng เด็กผู้ชาย-วัง) มดลูก
31. 书眉 (shūméi หนังสือ-ขนตา) มุมส่วนบนของหน้าหนังสือ
32. 脾胃 (píwèi ม้าม-กระเพาะ) รสนิยม
33. 野心 (yěxīn ที่เกิดตามธรรมชาติ-ใจ) ความทะเยอทะยาน ความมุ่งมาดปรารถนา
34. 光棍儿 (guānggùn เปล่า-ไม้พลอง) ชายโสด
- คำประสมที่ความหมายเกิดจากการหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการนามนัย**
35. 火夫 (huǒfū ไฟ-ผู้ชาย) เจ้าหน้าที่ฝ่ายหุงหาอาหาร
36. 火狐 (huǒhú ไฟ-หมาจิ้งจอก) หมาจิ้งจอกสีแดง
37. 火眼 (huǒyǎn ไฟ-ตา) โรคตาแดง
38. 家口 (jiākǒu บ้าน-ปาก) จำนวนคนในครอบครัว
39. 脚行 (jiǎoxíng เท้า-สายอาชีพ) กรรมกรขนถ่ายสินค้า
40. 口气 (kǒuqì ปาก-อากาศธาตุ) น้ำเสียง
41. 乳名 (rǔmíng เต้านม-ชื่อ) ชื่อเล่นตอนเด็ก ๆ
42. 身世 (shēnshì ร่างกาย-โลก) ชีวิต (ผ่านเหตุการณ์อย่างโชกโชนและเป็นเวลานาน)
43. 纸烟 (zhǐyān กระดาษ-ควัน) บุหรี่
44. 人烟 (rényān คน-ควัน) บ้านที่มีผู้คนอยู่อาศัย
45. 宫刑 (gōngxíng วัง-การลงโทษ) การลงโทษตัดอวัยวะสืบพันธุ์ในสมัยโบราณ
- คำประสมที่ความหมายเกิดจากการหลอมรวมทางความหมายโดยมีพื้นฐานมาจากการอุปลักษณ์**
- และนามนัย**
46. 话把儿 (huàbàr คำพูด-ด้าม) เรื่องที่เป็นขี้ปากคน
47. 土棍 (tǔgùn ดิน-ไม้พลอง) พวกเสเพลท้องถิ่น
48. 墨吏 (mòlì หมึก-ขุนนาง) ขุนนางที่คอร์รัปชัน
49. 泥古 (nígǔ ดินเหนียว-โบราณ) เกรงครัดในกรอบประเพณีโบราณ
50. 菜色 (càisè ผัก-สี) สีหน้าที่อดอยาก ต้องกินแต่ผัก